

Zagadnienie 6. Regulacje redukujące niepewność w określaniu efektu ekonomicznego

Istota zagadnienia

Ryzyko przedsiębiorcy będące zjawiskiem obiektywnym i kwantyfikowalnym pojawia się przy każdej działalności gospodarczej i odnosi się zarówno do zagrożeń jak i szans pojawiających się w otoczeniu przedsiębiorcy.¹

Również możliwość nie osiągnięcia założonego celu działań gospodarczych ujmowana jest jako ryzyko², podobnie samo zagrożenie nieosiągnięcia celu przyjętego w czasie zatwierdzenia decyzji czy niebezpieczeństwo poniesienia straty przedstawiane jest jako ryzyko działalności gospodarczej³.

Ryzyko określane jest też przez zmianę przewidywanych, czy oczekiwanych poziomów dochodu⁴.

Jeszcze innym sposobem ujęcia ryzyka jest identyfikacja przyczyny jego powstania. Za główną przyczynę ryzyka wskazuje się braki w kompletności i dostępności informacji, zwane kryterium E. Kreima. Należy w tedy ryzyko rozumieć jako decyzje podejmowane przy niepełnej informacji, wobec tego nie optymalne dla osiągnięcia zamierzonego celu⁵. Z podobnym podejściem do ryzyka gdzie niepełna informacja jest przyczyną osiągania niższego poziomu zysku niż zakładany, spotykamy się u R. Holschera⁶. Natomiast K.J. Arrow już w okresie 1951 – 1970 publikował prace zgromadzone w wydanej w 1971 roku rozprawie „Essays in the Theory of Risk-Bearing”. Przyczyniło się to do rozwoju nauk ekonomicznych o rozwinięcie teorii wyboru w warunkach niepewności i ryzyka przez K.J. Arrowa. Należało by również podsumowując takie ujęcie ryzyka w literaturze przedmiotu przywołać asymetrie informacji G.A. Akerlofa⁷ prowadzącą do selekcji negatywnej, zawodności rynku w pracach J.E. Stiglitz⁸, czy krytykę teorii racjonalnych oczekiwań B. Snowdona⁹. Problem niedoskonałej informacji, jaką dysponują przedsiębiorcy (uczestnicy procesów gospodarczych) występujący w teorii ekonomii jest w zarządzaniu działalnością gospodarczą głównym źródłem ryzyka.

¹ A. Damodran, *Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset*, John Wiley & Sons, 2002.

² Z. Zawadzka, *Ryzyko bankowe – uwagi ogólne*, red. L. Jaworski, Poltext Warszawa, 1999.

³ M. Sierpińska, T. Jachna; *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*; PWN, Warszawa, 1993.

⁴ M. Gardner, D. Mills; *Managing Financial Institutions*; The Dryden Press; Chicago; 1988 .

⁵ E. Kreim, *Zukunftsorientierte Kreditentscheidung*, Gabler, Wiesbaden, 1988.

⁶ R. Holscher, *Risikokosten-Management in Kreditinstituten*, F. Knapp, Frankfurt, 1987.

⁷ G. A. Akerlof, „The Market for ‘Lemons’: Quality Uncertainty and the Market Mechanism”. *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 84, No. 3 (Aug., 1970), s. 488–500.

⁸ J.E Stiglitz „*Ekonomia sektora publicznego*”; Wydawnictwo Naukowe PWN; 2004.

⁹ B. Snowdon, H. R. Vane, P. Wynarczyk „*Współczesne nurty teorii makroekonomii*”; Wydawca: Wydawnictwo Naukowe PWN ; 2001.

W niniejszej pracy przyjmuje się że ryzyko przedsiębiorcy, tak stanowiące zagadnienie analizy lexometrycznej, odnosi się do wszystkich podmiotów działających na podstawie reguł gospodarowania, zarówno w sferze formalnej jak i nieformalnej, zostało ujęte co do zasady jako zagrożenie, czy niepewność osiągnięcia zamierzonego celu lub rezultatu działalności gospodarczej. Dlatego może ono mieć pochodzenie egzogeniczne i wynikać z czynników (elementów otoczenia zewnętrznego) międzynarodowych, makroekonomicznych, meso ekonomicznych, mikroekonomicznych, prawnych, środowiskowych, technologicznych, politycznych, kulturowych jak i pochodzenie endogeniczne kształtowane przez czynniki otoczenia wewnętrznego czyli samą organizację i jej strukturę.

Analiza lexometryczna ustaw oddziałujących na poziom ryzyka przedsiębiorcy sprowadza się do stwierdzenia czy działania legislacyjne w okresie 1990 -2024 wprowadzają regulacje prawne, które redukuje ryzyko przedsiębiorcy, czyli pozwalają przedsiębiorcy dokładnie ocenić szanse osiągnięcia zakładanego celu gospodarczego jak i rezultatu jego działań, co przynosi poczucie pewności dla planowanych działań gospodarczych, a ogranicza zarazem odczuwanie zagrożenia niepowodzeniem. To znaczy w jakim stopniu i z jaką częstotliwością redukcja ryzyka stanowiła powód tworzenia konkretnej ustawy.¹⁰

W związku z tym w metodologii lexometrycznej zakłada się iż działania legislacyjne są zgodne z tezą zagadnienia badawczego kiedy ustawa zwiększa przewidywalność rezultatu, który planuje osiągnąć przedsiębiorca jak i oceny możliwości realizacji założonego celu gospodarczego, dają przedsiębiorcy pewność co do przyjęcia jego strategii działań gospodarczych. Z stąd dodatnie wartości: 1, 2 i 3 przypisane są do ustaw umożliwiających lepiej (precyzyjniej) kwantyfikować szanse i zagrożenia, pozwalających na rozpoznanie, zaplanowanie i wprowadzenie adekwatnych działań redukujących straty w działalności gospodarczej, zwiększających konkurencję rynkową zmniejszając koszty wejścia i wyjścia z rynku, co umożliwia ostatecznie stosować zasadne planowanie strategiczne działalności gospodarczej podnoszące jej efektywność przy maksymalizacji zysku.

Natomiast działania legislacyjne nie zgodne z tezą zagadnienia badawczego zakłada się że są wówczas, gdy ustawa ogranicza przewidywalność rezultatu, czy celu jaki chce osiągnąć przedsiębiorca, wzmagając niepewność planowania i strategii działań gospodarczych. Z stąd ewaluacje ujemne o przypisanej ustawom wartości (-1), (-2) i (-3) odnoszą się do regulacji, które zwiększają niepewność i ryzyko nie osiągnięcia założonego rezultatu, czy celu przedsiębiorcy w przedsięwziętej działalności gospodarczej.¹¹

Głównym ekonomicznym skutkiem zmiany poziomu ryzyka przedsiębiorcy i odczuwanej przez niego niepewności jest wzrost albo redukcja nasilenia jego działań, czy zakresu celów gospodarczych, która prowadzi do zwiększenia lub zmniejszenia realnej wielkości produkcji, wytwarzania oraz dostarczania na rynek usług i produktów jego działalności.

Z stąd potrzeba w opracowaniu zagadnienia 6 redukcji ryzyka przedsiębiorcy nie tylko prezentacji i omówienia wyników analizy lexometrycznej dla lat 1990 – 2024, ale i zestawienia ich z zmianą realnej wielkości produkcji w gospodarce Polski.

Wyniki badań lexometrycznych w zestawianiu z zmianami realnej wielkości produkcji w gospodarce Polski według klasyfikacji działalności gospodarczej¹² w okresie 1990 - 2024.

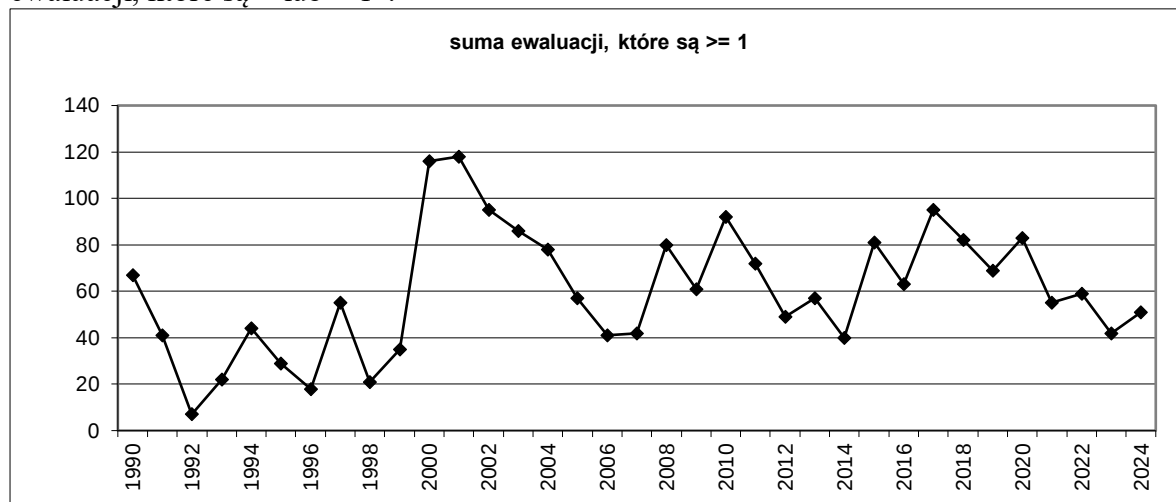
¹⁰ P. Chmielnicki, M. Stachura, Metoda badań nad długookresowymi tendencjami w polityce legislacyjnej, Przegląd Prawa Publicznego nr 12/2020, s. 7 - 13.

¹¹ Ibidem

¹² Polska Klasyfikacja Działalności; PKD 2007; <https://klasyfikacje.stat.gov.pl/Pkd2007>

Wyniki badań lexometrycznych ustaw słabo oddziałujących na redukcje ryzyka przedsiębiorstw w okresie 1990 – 2024 zostały przedstawione za pomocą Wykresu 6.1 przy życiu metody „suma ewaluacji, które są > lub = 1

Wykres 6.1. Tendencje legislacyjne w zakresie redukcji ryzyka przedsiębiorcy, typ „suma ewaluacji, które są > lub = 1”.

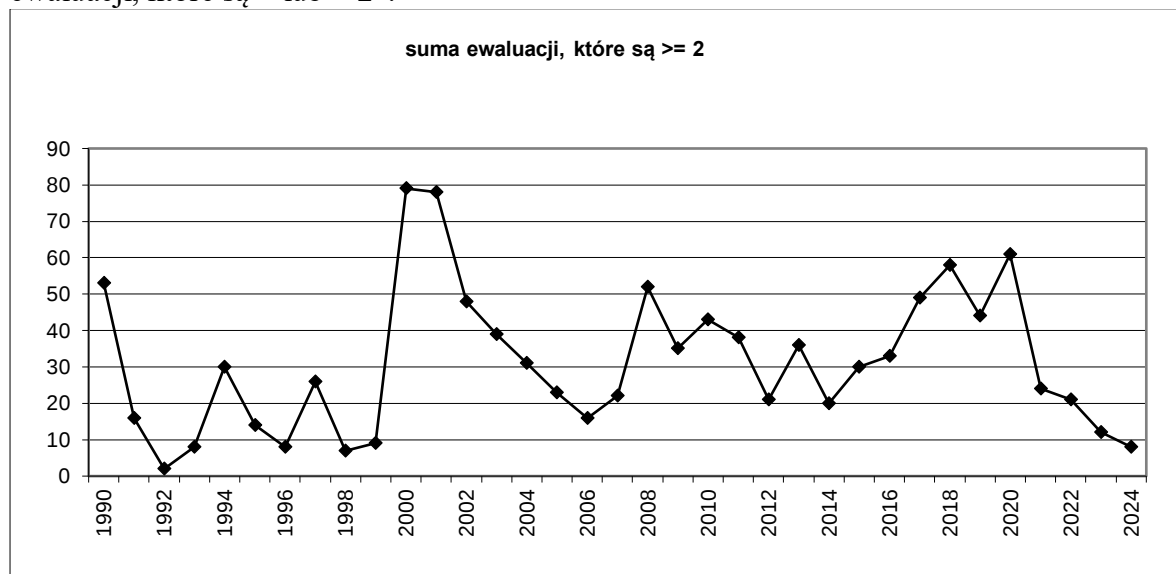

Oprac. CBPL

Przedstawione za pomocą tej metody na Wykresie 6.1 działania legislacyjne państwa powodują mało odczuwalną dla przedsiębiorcy redukcje ryzyka gospodarczego, czy też skierowane dla ograniczonej grupy odbiorców.

Natomiast wyniki badań lexometrycznych ustaw mocno oddziałujących na redukcje ryzyka przedsiębiorców przy zastosowaniu metody „sumy ewaluacji, które > lub = 2 w okresie 1990 – 2024 obrazuje Wykres 6.2 przedstawiony poniżej.

Wykres 6.2. Tendencje legislacyjne w zakresie redukcji ryzyka przedsiębiorcy, typ „suma ewaluacji, które są > lub = 2”.

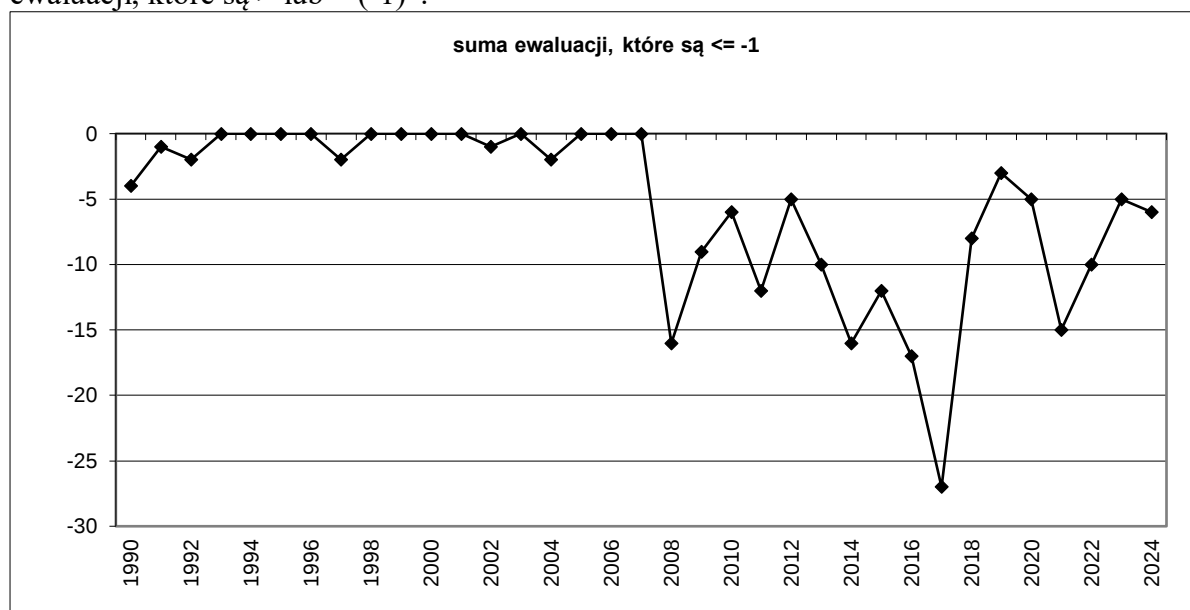

Oprac. CBPL

Zastosowanie metody przedstawionej na Wykresie 6.2 wskazuje działania legislacyjne państwa mocno oddziałujące na redukcję ryzyka przedsiębiorcy, czy też adresowane jak i obejmujące swym oddziaływaniem szeroki krąg odbiorców.

Wyniki badań lexometrycznych ustaw stanowiących antytezę dla redukcji ryzyka przedsiębiorcy, co oznacza, że regulacja ogranicza przewidywalność rezultatów czy celu jaki chce osiągnąć przedsiębiorca przedstawiono na wykresach poniżej. Gdzie na Wykresie 6.3 zobrazowano wyniki uzyskane metodą „suma ewaluacji, które są $>$ lub $= (-1)$ ”, to jest regulacji słabo wpływające na wzrost ryzyka przedsiębiorców

Wykres 6.3. Tendencje legislacyjne w zakresie zwiększenia ryzyka przedsiębiorcy, typ „suma ewaluacji, które są $>$ lub $= (-1)$ ”.

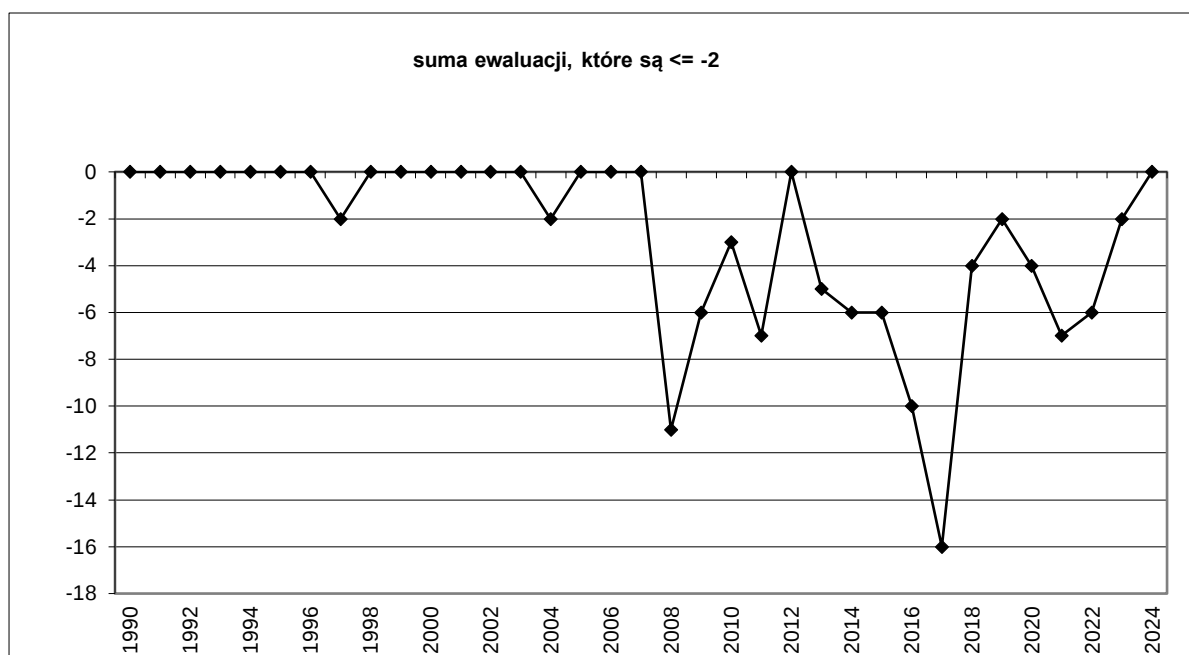

Oprac. CBPL

Przedstawione na Wykresie 6.3 przy użyciu tej metody wyniki badań określają działania legislacyjne państwa słabo oddziałujące na wzrost ryzyka przedsiębiorców, czy ograniczenie przewidywalności skutków ich działań gospodarczych, jak i skierowane są do ograniczonej grupy odbiorców.

Natomiast wyniki badań leksometrycznych ustaw mocno wpływających na wzrost ryzyka przedsiębiorcy uzyskanych przy zastosowaniu metody „suma ewaluacji, które są $>$ lub $= (-2)$ ”, przedstawia Wykres 6.4 poniżej.

Wykres 6.4. Tendencje legislacyjne w zakresie zwiększenia ryzyka przedsiębiorcy, typ „suma ewaluacji, które są $>$ lub $= (-2)$ ”.

Oprac. CBPL

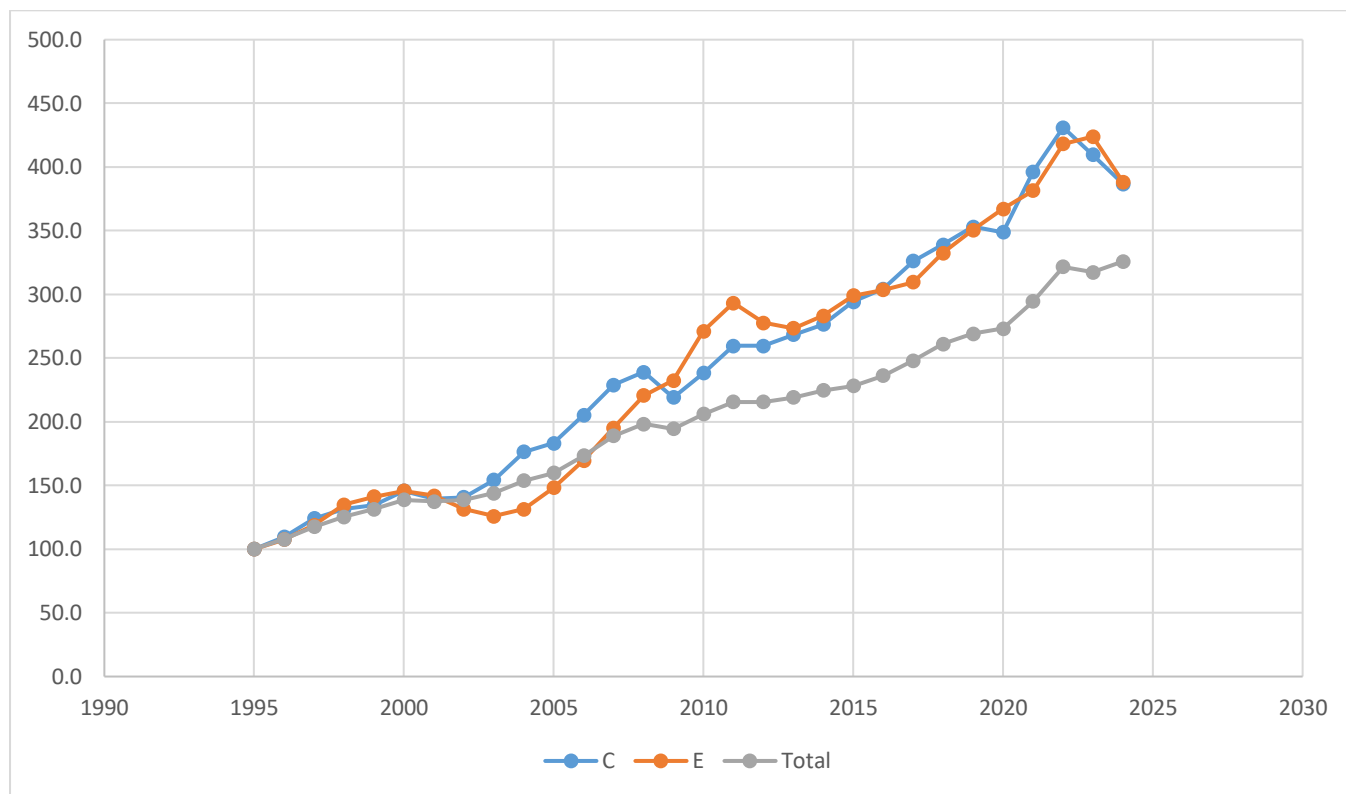
Wyniki badań lexometrycznych przy zastosowaniu metody przedstawionej na Wykresie 6.4 wskazują działania legislacyjne państwa tym razem mocno oddziałujące na wzrost ryzyka przedsiębiorców, rozumianego jako ograniczenie przewidywalności rezultatów ich działań gospodarczych, czy osiągnięcia zakładanego celu ich działalności. Skierowane są także do dużego i szerokiego kręgu odbiorców.

W okresie od 1990 do 1996 w związku z transformacją ustrojową suma ewaluacji ustaw odnoszących się do zagadnienia ryzyka gospodarczego miała tendencję spadkową. Jak wykazały badania leksometryczne wynikało to głównie z obniżonego trendu dla sumy ewaluacji, które są większe lub równe 1, oraz większe lub równe 2, przy braku ustaw o sumie ewaluacji ujemnej większej lub równej (-2) i spadku ustaw o sumie ewaluacji ujemnej większej lub równej (-1). W pierwszych latach transformacji wystąpiła także recesja gospodarcza i spadek wzrost wolumenu produkcji globalnej w gospodarce ogółem, dopiero rok 1994 i 1995 przyniósł ogromne ożywienie gospodarcze i jeden z najszybszych wzrostów wolumenu produkcji globalnej dla gospodarki Polski w Europie Środkowo-Wschodniej po upadku komunizmu. Koreluje to z analizą leksometryczną, której wyniki dla roku 1993 i 1994 wykazały pierwsze wzrosty sumy ewaluacji większych lub równych 1 jak i 2, a jednocześnie brak ustaw o sumie ewaluacji ujemnej.

Indeksy wolumenu produkcji globalnej w sektorach przemysłu (C) i budownictwa (E), oraz gospodarce ogółem (Total) przedstawione zostały na Wykresie 5 poniżej. Będą zestawiane z wynikami ewaluacji ustaw określających zmiany poziomu ryzyka dla przedsiębiorstw jako pierwsze, ponieważ udział sektora przemysłu w wolumenie produkcji globalnej ogółem wynosił od 33,4% w roku 1995 do 43,6% w roku 2021 i wzrastał niewspółmiernie najszybciej ze wszystkich sektorów gospodarki, a udział sektora budowniczego, który wzrósł średnio z 7,6% do 10,2% daje tym sektorom razem około 53,8% udziału w wolumenie produkcji globalnej ogółem. Jednocześnie zmiany udziału tych sektorów w wolumenie produkcji globalnej ogółem są najbardziej wzajemnie skorelowane, jak i z zmianami produkcji globalnej dla całej gospodarki Polski w analizowanym okresie.¹³

¹³ badania własne na podstawie danych GUS i Eurostat

Wykres 6.5. Indeks (rok 1995 = 100) wolumenu (ceny stałe z roku 1995) produkcji globalnej dla sektora przemysłu (C) i sektora budownictwa (E), oraz całej gospodarki Polski (Total) w okresie 1995 – 2024.

Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Eurostat

Z Wykresu 6.5 wynika iż indeksy wolumenu produkcji globalnej sektora przemysłu (C) i sektora budownictwa (E) są z sobą wzajemnie bardzo skorelowane jak i z indeksem wolumenu produkcji globalnej ogółem (Total) dla całej gospodarki Polski.

Spadek sumy ewaluacji większych lub równy 1, oraz większych lub równych 2 w roku 1996 (nieznaczny do roku 1995) i znaczny wzrost w 1997, następnie spadek w 1998 zakończony nieznacznym wzrostem w 1999 roku przekłada się na równomierny i stały wzrost wolumenu produkcji globalnej w przemyśle, budownictwie i gospodarce ogółem w okresie 1995 - 2000.

Natomiast bardzo duża ilość ustaw dla sumy ewaluacji większej lub równej 2 (79 ustaw), oraz nie odnotowana wcześniej dla sumy ewaluacji większej lub równej 1 (116 ustaw) w roku 2000 i utrzymująca się prawie tym samym poziomie w 2001 roku, nie przekłada się od razu w tych latach na wzrost wolumenu produkcji globalnej w przedstawionych na Wykresie 5 sektorach, jak i gospodarki ogółem, gdzie w latach 2001-2002 widoczny jest w nich nawet niewielki spadek wolumenu produkcji globalnej. Ponieważ szczególnie sektor przemysłowy dla ciągłego wzrostu wolumenu produkcji globalnej potrzebuje dużych nakładów inwestycyjnych na jego rozbudowę czy modyfikacje, co jest znacząco rozciągnięte w czasie (okres 2-3 lat), podobnie chodź w mniejszej skali jest w sektorze budownictwa. Z stąd dopiero od roku 2003 widoczny dynamiczny wzrost indeksu wolumenu produkcji globalnej przemysłu, który ciągnie za sobą indeks wolumenu produkcji globalnej ogółem i budownictwa. Prawie w tym samych latach 2002 – 2006 systematycznie rok do roku zmniejsza się suma ewaluacji, które są większe lub równe zarówno 2 jak i 1 co jest widocznie na Wykresie 6.2 i 6.1 . Z tym, że w całym okresie od 1998 aż do 2007 roku nie stwierdzono ustaw odnoszących się do redukcji ryzyka przedsiębiorcy których suma ewaluacji była ujemna (z wyjątkiem roku 2004 gdzie analiza

leksometryczna zidentyfikowała jedynie dwie ustawy, gdzie suma ewaluacji była większa lub równa -2 i jedną ustawę w roku 2002, gdzie suma ewaluacji była większa lub równa -1 jak obrazuje Wykres 6.3 i 6.4), co najmocniej mogło wpłynąć na duży wzrost indeksu wolumenu produkcji globalnej sektora przemysłu i budownictwa, oraz gospodarki ogółem w latach 2003 – 2008. Dodatkowo znaczny wzrost sumy ewaluacji mocno oddziałujących na redukcję ryzyka dla przedsiębiorców ($>$ lub $= 2$) w 2007 i 2008 roku wyraźnie jak wskazują wyniki badań przedstawione na wykresach koreluje z największą dynamiką wzrostu wolumenu produkcji globalnej w przemyśle, a także w budownictwie jak i dla gospodarki ogółem w latach 2005 – 2008.

Dopiero nagły znaczący wzrost sumy ewaluacji podnoszących ryzyko przedsiębiorców szczególnie mocno oddziałujących, które są większe lub równe (-2) w roku 2008 niesionych światowym kryzysem finansowym (11 ustaw) jak i wzrost sumy ewaluacji ujemnych większych lub równych (-1), przy spadku sumy ewaluacji dodatnich w roku 2009, przełożył się szybko na spadek wolumenu produkcji globalnej w przemyśle już 2009 roku. Brak przewidywalności rezultatu jaki chce osiągnąć przedsiębiorca oddziałuje przeciwnie do redukcji ryzyka przedsiębiorcy już w bardzo krótkim czasie (do jednego roku) na zmniejszenie wolumenu produkcji globalnej, zwłaszcza w sektorze przetwórczym (C), gdzie powoduje redukcje bieżącej produkcji, ograniczenie zapotrzebowania na surowce i czas pracy, co nie podnosi, a ogranicza koszty. Natomiast w sektorze budownictwa już rozpoczęte działania budowlane trzeba wykonać zgodnie z zawartymi umowami, dlatego skutki wzrostu ryzyka przedsiębiorcy na zmianę wolumenu produkcji globalnej będą znacznie przesunięte w czasie (do trzech lat). Duży udział przemysłu w wolumenu produkcji globalnej ogółem (w wyniku spadku indeksu jego wolumenu), średnio 43% przy udziale budownictwa na poziomie 10% przełożył się w 2009 roku na spadek wolumenu produkcji globalnej w całej gospodarce.

Znaczący spadek w 2009 i 2010 roku sumy ewaluacji ujemnych o mocnym oddziaływaniu ($<$ lub $= -2$) przy nieco mniejszym, ale także obniżeniu sumy ewaluacji ujemnych o słabym oddziaływaniu ($<$ lub $= -1$) i wzrost sumy ewaluacji dodatnich w 2010 koreluje z ponownym wzrostem wolumenu produkcji globalnej przemysłu, a zatem również gospodarki ogółem w 2010 i 2011 roku podtrzymując rosnący trend wolumenu produkcji globalnej w budownictwie. Jednakże rosnący trend wzrostowy dla sumy ewaluacji ujemnych w okresie 2011 -2014 z wyjątkiem spadku sumy ewaluacji ujemnych o mocnym oddziaływaniu do wartości zero w 2012 roku, na który nałożyła się malejąca linia trendu sumy ewaluacji dodatnich dla lat 2011 – 2014 łączy się z bardzo mocnym spowolnieniem wzrostu wolumenu produkcji globalnej w przemyśle jak i w całej gospodarce w latach 2012 – 2015 przekładając się aż na pierwszy poważny spadek wolumenu produkcji globalnej w sektorze budownictwa (lata 2012 – 2014). Natomiast okres 2015 – 2019 wykazuje malejącą linię trendu dla sumy ewaluacji ujemnych mimo ich mocno rosnącej wartości w 2016 i 2017 roku, na co nakłada się bardzo wyraźnie (Rys 2) prawie stale (niewielki wyjątek stanowi rok 2019) znacząco rosnąca w okresie 2015 – 2020 linia trendu dla sumy ewaluacji mocno oddziałujących na redukcję ryzyka przedsiębiorcy, przy również wyraźnie (Rys 1) rosnącym trendzie dla sumy ewaluacji o słabym oddziaływaniu przewidywalność rezultatów jakie zamierza osiągnąć przedsiębiorca. Reasumując przedstawione i opisane wyniki analizy leksometrycznej dla lat 2015 – 2020 mocno korelują z widocznym na Wykresie 5 największym dla całego analizowanego okresu wzrostem wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu w latach 2016 – 2022, z małym jego wyhamowaniem w roku 2020 podczas największego oddziaływania na gospodarkę skutków Pandemii Covid 19 (ale mimo to wzrostem jednym z nielicznych w skali światowej). Malejące trendy spadkowe dla sumy ewaluacji dodatnich i rosnące trendy dla sumy ewaluacji ujemnych wymuszone skutkami Pandemii Covid 19 w latach 2020 i 2021 przełożyły się w tym okresie na zwolnienie tempa wzrostu indeksu wolumenu produkcji globalnej sektora przetwórczego z jego niewielkim spadkiem w roku 2020.

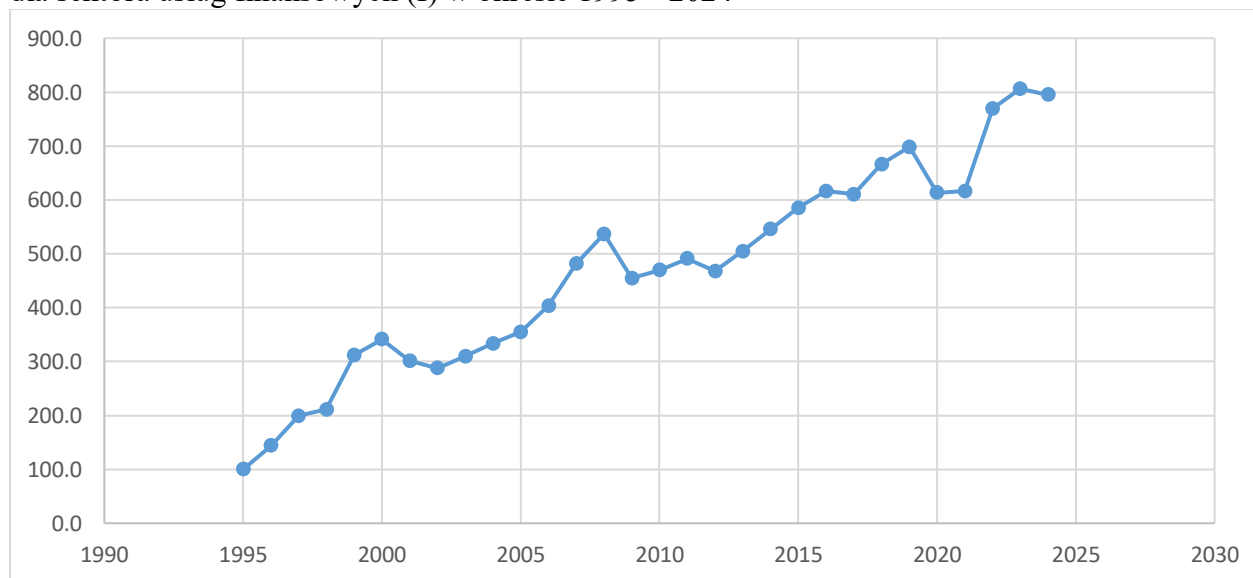
Stale mocno wzrastające wolumenu produkcji globalnej przemysłu w latach 2016 – 2022 ciągle za sobą także największy w całym badanym okresie wzrostem wolumenu produkcji globalnej w sektorze budownictwa, a zatem również w całej gospodarce Polski.

Jednak cały czas trwające od 2021 do 2024 roku spadki sumy ewaluacji mocno redukujących ryzyko przedsiębiorcy jak i malejący w tych samych latach trend sumy ewaluacji słabo redukujących przewidywanie rezultatu działań gospodarczych, nawet wobec ciągłego spadku od 2022 do 2024 roku sumy ewaluacji ujemnych najmocniej podnoszących ryzyko przedsiębiorcy, także przy ujemnym trendzie dla tych lat sumy ewaluacji ujemnych słabo oddziałujących na ryzyko przedsiębiorcy korelują już w ostatnich latach 2023-2024 z spadkiem wolumenu produkcji globalnej w przemyśle i budownictwie w roku 2024.

Reasumując przedstawione i omówione wyniki badań lexometrycznych (Wykres 6.1, 6.2, 6.3, i 6.4) w zestawieniu z wynikami badań indeksu wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu (C) i budownictwa (E), oraz gospodarki ogółem (Total) w analizowanych latach 1995 – 2024 (Wykres 5) wskazują na ich korelacje, wyznaczając / określając dodatkowo kilka okresów dla wyników sumy ewaluacji (dodatnich jak i ujemnych) ustaw określających redukcje ryzyka przedsiębiorcy, oraz zmian wolumenu produkcji globalnej, które wzajemnie się pokrywają. Największa synchronizacja w czasie indeksu wolumenu produkcji globalnej sektora przemysłu zachodzi z wynikami sumy ewaluacji, które są < lub = (-2) przedstawionej na Wykresie 4.

Kolejno z wynikami badań lexometrycznych sumy ewaluacji, które reprezentują Wykresy 6.1, 6.2, 6.3, i 6.4 zostaną zestawione wyniki badań indeksu wolumenu produkcji globalnej sektora usług finansowych przedstawione na Wykresie 6 poniżej.

Wykres 6.6. Indeks (rok 1995 = 100) wolumenu (ceny stałe z roku 1995) produkcji globalnej dla sektora usług finansowych (I) w okresie 1995 - 2024

Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Eurostat

Z przedstawionych na Wykresie 6.6 wyników badań indeksu wolumenu produkcji globalnej w sektorze usług finansowych (I), można wyodrębnić w analizowanych latach 1995 – 2024 kilka okresów.

Do bardzo dużego wzrostu indeksu wolumenu produkcji globalnej sektora usług finansowych doszło w okresie 1995 – 2000, co nakłada się na okres 1996 – 2001 z rosnącą znacząco linią trendu sumy ewaluacji zarówno mocno (które są > lub = 2), jak i słabo (które są > lub = 1)

oddziałujących na redukcje ryzyka przedsiębiorcy (Wykres 6.2 i 6.1), dodatkowo w tym okresie, z wyjątkiem roku 1997, nie pojawiły się ustawy o ujemnej sumie ewaluacji (Wykres 4 i 3), podnoszące ryzyko przedsiębiorcy. Natomiast w omawianym okresie jedyne pojawienie się w 1997 roku ustaw o ujemnej sumie ewaluacji zarówno mocno (które są $<$ lub $= -2$) jak i słabo (które są $<$ lub $= -1$) oddziałujących na ograniczenie przewidywalności rezultatu działań przedsiębiorcy, oraz jedno razowy spadek w roku 1998 sumy ewaluacji dodatnich także zarówno mocno jak i słabo oddziałujących na redukcje ryzyka przedsiębiorcy przełożył się w roku 1998 na bardzo duże spowolnienie (prawie wyhamowanie) wzrostu indeksu wolumenu produkcji globalnej w sektorze usług finansowych.

Wskazuje to na bardzo dużą korelację w czasie wyników badań lexometrycznych z zmianami wolumenu produkcji globalnej dla sektora usług finansowych, ponieważ zwiększenie wolumenu usług w finansach przeciwnie do zwiększenia wolumenu produkcji przemysłowej nie wymaga nakładów finansowych, a sprowadza się do zwiększenia kreacji pieniądza (ilość i warunki udzielanych kredytów), której rozmiary wiążą się bezpośrednio z wielkością ryzyka co do osiągnięcia zamierzonych rezultatów i celu działań przedsiębiorcy.

Kolejny okres który można wyznaczyć na Wykresie 6.6 to rok 2001 do 2005 roku, gdzie w latach 2001 – 2002 znacząco obniża się indeks wolumenu produkcji globalnej usług finansowych, a suma ewaluacji zarówno mocno jak i słabo oddziałujących na redukcje ryzyka przedsiębiorcy zaczyna od 2002 do 2006 roku systematycznie spadać (Wykres 6.2 i 6.1), przy wystąpieniu sumy ewaluacji ujemnych mocno oddziałujących na zwiększenie ryzyka przedsiębiorcy w 2004 roku, oraz słabo oddziałujących w 2002 i 2004 roku. Mimo to od 2003 do 2005 roku indeks wolumenu produkcji globalnej usług finansowych zaczął odrabiać swoje spadki. Jednak lata 2001 – 2005 to najgorszy okres (najmniejszy wzrost) dla indeksu produkcji globalnej w całym badanym zakresie czasowym, co znowu bardzo koreluje w czasie z winnikami sumy ewaluacji dla ustaw redukujących ryzyko przedsiębiorcy.

Następny okres od 2006 do 2015 roku rozpoczyna spektakularnym wzrostem indeksu wolumenu produkcji globalnej usług finansowych od 2006 – 2008 roku, co łączy się ściśle w tych latach z mocnym wzrostem sumy ewaluacji mocno redukujących ryzyko przedsiębiorcy jak i także rosnącą sumą ewaluacji słabo oddziałujących na redukcje ryzyka przewidywania efektów działalności gospodarczej. Jednak niespotykany wcześniej bardzo duży wzrost sumy ewaluacji ujemnych podnoszących poziom ryzyka do przedsiębiorcy zwłaszcza mocno oddziałujących w 2008 przez ustawy wymuszone zagrożeniem światowego kryzysu finansowego, spowodował drastycznym spadek indeksu wolumenu produkcji globalnej usług finansowych w 2009 roku, który trwał na prawie nie zmienionym poziomie do roku 2012. W latach 2009 – 2012 trwał też spadkowy trend do sumy ewaluacji mocno oddziałujących na redukcje ryzyka przedsiębiorcy, wzmocniony również spadkowym trendem od 2009 do 2014 roku sumy ewaluacji słabo redukujących ryzyko gospodarcze. Dopiero spadkowy trend sumy ewaluacji ujemnych mocno oddziałujących na wzrost ryzyka przedsiębiorcy trwający od 2009 roku po przyjęciu ostatecznie wartości zerowej w 2012 roku przynosi od roku 2013 wzrost indeksu wolumenu produkcji globalnej usług finansowych, które dopiero w 2015 roku odrobiły spadki, przekraczając swój rekordowy poziom z roku 2008.

Ostatni zidentyfikowany okres 2016 – 2024 rozpoczyna się wyhamowaniem w 2016 i spadkiem w 2017 roku indeksu produkcji globalnej usług finansowych, kiedy to jednocześnie dochodzi do spektakularnego wzrostu sumy ewaluacji ujemnych mocno podnoszących ryzyko przedsiębiorcy (Wykres 6.4) jak i sumy ewaluacji ujemnych słabiej na jego wzrost oddziałujących (Wykres 6.3). Natomiast wzrost sumy ewaluacji dodatnich mocno redukujących ryzyko przedsiębiorcy, których rosnący trend trwał od 2015 do 2020 roku (Wykres 6.2), a następnie w 2018 – 2019 roku jeszcze bardziej spektakularny tym razem spadek sumy ewaluacji ujemnych zarazem mocno jak i słabo podnoszących ryzyko przedsiębiorcy, pokrywa się w tych

samych latach z bardzo dużym wzrostem indeksu wolumenu produkcji globalnej usług finansowych. Kolejny duży wzrost sumy ewaluacji ujemnych o mocnym jak i słabym oddziaływaniu na podniesienie ryzyka przedsiębiorcy niesiony Pandemią Covid 19 w latach 2020 – 2021 łączy się w tym czasie z znaczącym spadkiem indeksu wolumenu produkcji globalnej usług finansowych. Ostatecznie spadek w 2022 do zerowej wartości w 20024 roku sumy ewaluacji ujemnych mocno podnoszących ryzyko przedsiębiorcy odpowiada za bardzo znaczny w 2022 i już niewielki 2023 roku wzrost indeksu wolumenu produkcji globalnej w usługach finansowych, nawet wobec trwającego od 2021 do 2024 roku spadkowego trendu sumy ewaluacji mocno jako i słabo redukujących ryzyko przedsiębiorcy, który dopiero w roku 2024 przełożył się na spadkową zmianę trendu realnej wielkości produkcji usług finansowych.

Konkludując na podstawie prezentowanych i omówionych wyników analizy lexometrycznej po zestawieniu z wynikami badań przedstawionymi na Wykresie 6.6 można wnioskować że największa korelacja jak i zbieżność w czasie okresów indeksu wolumenu produkcji globalnej sektora usług finansowych zachodzi z wynikami badań dla sumy ewaluacji, które są $<$ lub $=$ (-2), czyli mocno ograniczają przewidywalność rezultatów, oraz zakresu cellów jakie chce osiągnąć przedsiębiorca (Wykres 6.4).

Podsumowanie zestawienia wyników analizy lexometrycznej z zmianami realnej wielkości produkcji w gospodarce Polski w okresie 1990 – 2024.

Przeprowadzona analiza wyników badań lexometrycznych dla zagadnienia redukcji ryzyka przedsiębiorcy z badaniami indeksu wolumenu produkcji globalnej w sektorach gospodarki Polski w okresie 1995 - 2004 wykazała ich wyraźną korelację.

Wskazując charakterystyczną dla każdego z wyodrębnionych sektorów gospodarki zbieżność zmian wolumenu produkcji globalnej z wartościami sumy ewaluacji mocno, oraz słabo oddziałującymi na redukcję ryzyka, jak i stanowiącymi antytezę, czyli ograniczającymi przewidywalność rezultatu, czy zakresu celu jaki chce osiągnąć przedsiębiorca.

Pozwoliła również dla wszystkich analizowanych lat wyznaczyć okresy wzajemnie nachodzących na siebie trendów zmian wartości sumy ewaluacji badanych ustaw z indeksem wolumenu produkcji globalnej poszczególnych sektorów jak i gospodarki ogółem.

Wskazała także różnice wpływu na indeks produkcji globalnej w wyodrębnionych sektorach, oraz gospodarce ogółem ustaw oddziałujących na redukcję ryzyka przedsiębiorstw, jak i jego wzrost, wykazując dla jednych sektorów wyraźną korelację z sumą ewaluacji, które są $>$ lub $=$ 2, a dla drugich z sumą ewaluacji (ujemnych), które są $<$ lub równe -2.

Wyniki z badań ewaluacyjnych w 2024 roku w zestawieniu z realną wielkością produkcji w gospodarce Polski.

Łącznie 109 ustaw w roku 2024 zostało uchwalonych przez Sejm V kadencji. Zostały one wszystkie poddane analizie lexometrycznej, gdzie na podstawie średniej ewaluacji ekspertów, zaokrąglone średnie (uznane za właściwe ewaluacje) dały wyniki które wskazały aż na 53 ustawy oddziałujące na redukcję bądź wzrost ryzyka przedsiębiorcy. Był to największa ilość ustaw wpływająca na ryzyko przedsiębiorcy przypadająca na sumę wszystkich wprowadzonych danego roku przez ustawodawcę regulacji, w całym analizowanych dotychczas okresie 1990 – 2024 (tylko w 56 ustawach wyniki badań lexometrycznych nie wykazały oddziaływania na redukcję lub wzrost ryzyka przedsiębiorcy).

Jednak nie pojawiły się wśród nich ustawy najmocniej oddziałujące na redukcję ryzyka przedsiębiorcy dla ewaluacji na poziomie 3, jak i na wzrost ryzyka przedsiębiorcy dla ewaluacji na poziomie -3.

Zdecydowanie najwięcej regulacji odnoszących się do zagadnienia redukcji ryzyka przedsiębiorcy było dla ewaluacji na poziomie 1 (43 ustawy z 53), czyli słabo oddziałujących na jego redukcję, bądź ograniczonych do wąskiego kręgu adresatów. Stąd liczba ustaw o ewaluacjach, które są > lub = 1 wzrosła w 2024 roku do 47 z liczby 36 w roku poprzednim, powodując wzrost również wyniku sumy ewaluacji > lub = 1 do wartości 51 w roku 2024 z poziomu 42 w 2023 roku (Wykres 6.1).

Zarazem najmniej regulacji dla zagadnienia redukcji ryzyka przedsiębiorcy, wśród wszystkich ustaw odnoszących się do jego zmiany było dla ewaluacji na poziomie 2 (4 ustawy z 53), to jest mocno oddziałujących, bądź skierowanych do szerokiego kręgu odbiorców. Liczba ustaw o ewaluacjach, które są > lub = 2 spadła w 2024 roku do 4 z liczby 6 w roku poprzednim. Wystąpił także spadek wyniku sumy ewaluacji > lub = 2 do wartości 8 w roku 2024 z poziomu 12 w 2023 roku (Wykres 6.2).

Regulacje zwiększające ryzyko przedsiębiorcy w 2024 roku pojawiały się bardzo rzadko i wystąpiły jedynie dla ewaluacji na poziomie (-1), czyli słabo oddziałujących na wzrost ryzyka przedsiębiorcy, bądź ograniczonych do wąskiej grupy odbiorców (gdzie wskazano 6 ustaw z 53). Jednak do roku poprzedniego liczba ustaw o ewaluacjach > lub = (-1) wzrosła z 4 do 6 w 2024 roku, powodując wzrost również wyniku sumy ewaluacji, które są > lub = (-1) do wartości (-6) w roku 2024 z (-5) w 2023 roku (Wykres 6.3.)

Natomiast w 2024 nie wystąpiły regulacje zwiększające ryzyko przedsiębiorcy dla ewaluacji na poziomie (-2), to jest mocno oddziałujące, bądź odnoszące się do dużego kręgu odbiorców. Stąd spadła liczba ustaw o ewaluacjach > lub = (-2) do zera, jak i suma ewaluacji, które są > lub = (-2) z wartości (-2) w roku 2023 do (0) w 2024 roku (Wykres 6.4).

Reasumując wyniki analizy leksymetrycznej w roku 2024 wskazują one na wzrostowy trend dla sumy ewaluacji ustaw redukujących ryzyko przedsiębiorcy.

Należy jednak podkreślić, co wykazały szczegółowe wyniki sumy ewaluacji, które są > lub = 2 (Wykres 6.2), to jest ustaw mocno oddziałujących na redukcję ryzyka, bądź odnoszących się do dużej grupy odbiorców, że wartość tych regulacji w 2024 roku spadła w stosunku do roku 2023, a ich liczba była relatywnie mała (jedynie 4 ustawy), do liczby wszystkich ustaw wpływających na redukcję ryzyka (47 ustaw). Stąd na podstawie szczegółowych wyników badań sumą ewaluacji możemy wnioskować, że jej rosnący trend w roku 2024 był nakreślony przez sumę ewaluacji, które są > lub = 1 dla 43 ustaw (Wykres 6.1), czyli regulacji oddziałujących słabo na redukcję ryzyka przedsiębiorców, bądź ograniczonych do wąskiego kręgu adresatów.

Z drugiej strony ważnym uwagi jest także brak w 2024 roku regulacji mocno oddziałujących na wzrost ryzyka przedsiębiorców, bądź odnoszących się do dużego kręgu odbiorców (Wykres 6.4), przy relatywnie bardzo małej ilości regulacji o ujemnej sumie ewaluacji < lub = (-1) do łącznej ilości ustaw, co również wzmacniało rosnący trend sumy ewaluacji ustaw redukujących ryzyko przedsiębiorcy w 2024 roku.

Jak wskazują wyniki badań ewaluacyjnych za rok 2024, zostały uchwalone 4 ustawy o mocnym oddziaływaniu na redukcję ryzyka przedsiębiorcy, bądź odnoszące się do dużego kręgu odbiorców.

Pierwsza z nich dotyczyła regulacji redukujących ryzyko dla spółki „Poczta Polska Spółka Akcyjna” nieutrzymania płynności finansowej, oraz ograniczenie ryzyka utraty konkurencyjności¹⁴ (OSR pkt VII – zapobieganie pogarszaniu się sytuacji finansowej operatora).

Kolejna ustawa mająca na celu stworzenie możliwości zapewnienia finansowania działań zmierzających do zwiększenia zdolności produkcji amunicji. Jej projekt tworzy ramy prawne

¹⁴ Ustawa z dnia 20 marca 2024 r. o zmianie ustawy - Prawo pocztowe oraz ustawy o zmianie ustawy - Prawo pocztowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 467), druk 201

przekazania do Funduszu Inwestycji Kapitałowych środków, które będą przeznaczone na dokapitalizowanie spółek odpowiedzialnych za produkcję amunicji.¹⁵

Następna regulacja pozwoli na uruchomienie skutecznych instrumentów zwiększających bezpieczeństwo energetyczne gospodarstw domowych, w szczególności obywateli w największym stopniu narażonych na ubóstwo energetyczne. Proponowane rozwiązania zwiększą również bezpieczeństwo funkcjonowania niektórych podmiotów użyteczności publicznej wykonujących kluczowe role władz publicznych z zakresu polityki zdrowotnej, edukacyjnej i rodzinno-opiekuńczej, a także co ważne w kontekście redukcji ryzyka dla szerokiego kręgu odbiorców będą stanowić wsparcie dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Wsparcie będzie polegało na złagodzeniu kosztów zakupu energii elektrycznej wynikających w szczególności z poziomu cen zakupu energii na rynku hurtowym. Projekt ustawy pozwoli również na przedłużenie rozwiązań osłonowych odnośnie paliw gazowych obowiązujących w 2023 r. wspierających gospodarstwa domowe, mieszkańców budynków wielolokalowych, jak i odbiorców wrażliwych w zakupie paliw gazowych. Regulacja ma na celu także kontynuację w 2024 r. wsparcia w zakresie zapotrzebowania na ciepło dla gospodarstw domowych i instytucji użyteczności publicznej przez zmniejszenie opłat wynikających z wzrostu cen paliw, co przekłada się na ceny dostawy ciepła i ciepłej wody użytkowej.

Ostatnia z ustaw o mocnym oddziaływaniu na redukcję ryzyka przedsiębiorcy ma na celu obniżenie ryzyka dla działania banków-kredytodawców, pozwalając instytucjom kredytowym zastosować kompleksową strategię, aby wyegzekwować należności z tytułu nieobsługiwanych kredytów, z zachowaniem silnych i skutecznych środków ochronnych dla kredytobiorców.¹⁶ Umożliwia ona instytucjom kredytowym skuteczniejsze radzenie sobie z kredytami, które stają się nieobsługiwane, przez poprawę warunków do sprzedaży kredytu osobom trzecim; zapewnia prawo podmiotu obsługującego kredyty do prowadzenia działalności transgranicznej, oraz przewidzieć nadzór nad nimi, w dyrektywie 2021/2167 jak i w implementującym ją projekcie ustanawia się procedurę wykonywania prawa posiadającego zezwolenie podmiotu obsługującego kredyty do prowadzenia działalności transgranicznej; ułatwia to egzekwowanie obowiązków w niej określonych, w przypadku gdy nabywca kredytu nie ma miejsca zamieszkania, siedziby statutowej lub głównego biura w Unii Europejskiej. Zapewnia to przede wszystkim instytucjom kredytowym możliwość sprzedaży nieobsługiwanych kredytów na efektywnych, konkurencyjnych i przejrzystych rynkach wtórnych, nie naruszając przy tym przepisów dotyczących szeroko rozumianej ochrony konsumentów. Przekłada się to na dużą redukcję ryzyka związanego z nie obsługiwanymi kredytami, umożliwi także większą przewidywalność instrumentów i zasobów finansowych w działalności banków – kredytodawców.

Dla zestawienia wyników badań ewaluacyjnych zagadnienia redukcji ryzyka przedsiębiorców z wolumenu produkcji globalnej w sektorach gospodarki Polski w roku 2024 konieczne jest jeszcze przedstawienie z tego roku trzech z sześciu ustaw wpływających (mimo ich słabego oddziaływania) na wzrost ryzyka przedsiębiorcy.

Pierwsza z nich odnosi się do zwiększenia opłaty akcyzowej dla wyrobów tytoniowych i im podobnych, objętych projektowaną regulacją, tj. akcyzową mapą drogową¹⁷, gdzie wyższe ceny detaliczne wyrobów mogą jednak wpłynąć docelowo na obniżenie konsumpcji, a w

¹⁵ Ustawa z dnia 27 listopada 2024 r. o finansowaniu działań zmierzających do zwiększenia zdolności produkcji amunicji (Dz. U. z 2024 r. poz. 1826), druk 839.

¹⁶ Ustawa z dnia 20 grudnia 2024 r. o podmiotach obsługujących kredyty i nabywcach kredytów, (Dz. U. z 2025 r. poz. 146), druk 765.

¹⁷ Ustawa z dnia 18 października 2024 r. o zmianie ustawy o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1681), druk 692.

konsekwencji niższe wolumenu sprzedaży, co za tym idzie mniejsze wolumenu produkcji globalnej, które podnosi ryzyko przede wszystkim producentów w dużych firmach osiągających zyski z efektów skali, gdzie działalność głównie finansowana jest przez banki.

Drua ustawa dotycząca wprowadzenia uzupełniającego urlopu macierzyńskiego¹⁸, której projekt wpływa bezpośrednio na duże przedsiębiorstwa przez wprowadzenie uzupełniającego urlopu macierzyńskiego. Zgodnie z nim pracownicy będą mieli prawo do nowego uprawnienia, z którego będą mogli skorzystać w przypadku pobytu dziecka w szpitalu, po urodzeniu dziecka oraz kolejnych jego hospitalizacjach. Dla przedsiębiorstwa wiązać się to będzie z nieobecnością pracownika w pracy, a co za tym idzie pracodawca będzie musiał zatrudnić osobę na zastępstwo, albo przekazać jego obowiązki jeżeli jest to możliwe innym pracownikom na czas nieobecności. Czas nieobecności z powodu uzupełniającego urlopu macierzyńskiego może wynieść od 8 do 15 tygodni, co stanowi dość znaczny okres.

Przepisy trzeciej ustawy w sprawie zapewnienia globalnego minimalnego poziomu opodatkowania międzynarodowych grup przedsiębiorstw oraz dużych grup krajowych w Unii Europejskiej („Dyrektywa GloBE”).¹⁹ Mające na celu wyeliminowanie praktyk podatkowych przedsiębiorstw wielonarodowych, umożliwiającym im przenoszenie zysków do państw, w których nie podlegają one żadnemu opodatkowaniu lub podlegają bardzo niskiemu opodatkowaniu. Odnosząc tą regulację do podatników, należy podkreślić, że przepisy projektowanej ustawy przewidują szeroki katalog płatników tego podatku. W przypadku globalnego podatku wyrównawczego będą to określone jednostki dominujące zlokalizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (przede wszystkim jednostki dominujące najwyższego szczebla grup objętych zakresem ustawy).

Z przedstawionymi powyżej i opisanymi wynikami badań ewaluacji zagadnienia redukcji ryzyka przedsiębiorcy, oraz z analizowanymi w nich najbardziej znaczącymi dla tego zagadnienia ustawami z ostatniego roku (zwłaszcza przytoczonymi powyżej) zostanie zestawiona realna wielkość produkcji globalnej w wybranych sektorach, oraz całej gospodarcy Polski w roku 2024, jak i jej zmiana do 2023 roku.

Wielkość realną produkcji globalnej dla sektora przemysłu (C), budownictwa (E), usług finansowych (I), oraz gospodarki Polski ogółem (L) w cenach z roku 1995, na której opierają się badania indeksu jej wolumenu (okresu 1995 – 2024) przedstawione na Wykresie 5 i 6 została przedstawiona w poniższej Tabeli dla lat 2023 – 2024, tak by można było zestawzić z nią wyniki badań ewaluacji za 2024 rok.

Tabela 1. Wolumenu produkcji globalnej w roku 2023 - 2024 dla sektora przemysłu (C), budownictwa (E), usług finansowych (I) i gospodarki Polski ogółem (L) w cenach z roku 1995

Wolumenu produkcji globalnej w cenach stałych z roku 1995				
Lata	Total	C-przem.	E-budown.	I-usł. fin.
2023	2030727	848282	205386	93290
2024	2085239	801353	188098	91973

Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Eurostat.

¹⁸ Ustawa z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw, (Dz. U. z 2024 r. poz. 1871), druk 762.

¹⁹ Ustawa z dnia 6 listopada 2024 r. o opodatkowaniu wyrównawczym jednostek składowych grup międzynarodowych i krajowych, (Dz. U. z 2024 r. poz. 1685), druk 674.

Zamieszczone w Tabeli 1 wyniki wykazują w 2024 do 2023 roku wzrost wolumenu produkcji globalnej ogółem (Total) dla gospodarki Polski (ceny z roku 1995), natomiast spadek wolumenu produkcji globalnej dla sektora przemysłu (C), budownictwa (E) i usług finansowych (I).

W celu porównania okresu tylko jednego roku dla wolumenu produkcji globalnej w wybranych sektorach, jak i całej gospodarce Polski z winnikami badań ewaluacji dla 2024 roku dodatkowo obliczono je w cenach stałych z roku 2023, co przedstawia Tabela poniżej.

Tabela 2. Wolumenu produkcji globalnej w roku 2023 - 2024 dla sektora przemysłu (C), budownictwa (E), usług finansowych (I) i gospodarki Polski ogółem (L) w cenach z roku 2023

Wolumenu produkcji globalnej – ceny stałe z roku poprzedniego 2023				
Lata	Total	C- przemysł	E- budownictwo.	I- usługi finansowe
2023	6671522	2137501	624611	226574
2024	7290451	2019249	631529	243479

Opracowanie własne na podstawie danych GUS²⁰.

Z wyników przedstawionych w Tabeli można odczytać że wolumenu produkcji globalnej w cenach z 2023 roku dla całej gospodarki Polski (Total) wzrosło znacznie w roku 2024 do poprzedniego roku, natomiast spadło w sektorze przemysłu (C). Wzrost wolumenu produkcji globalnej rok do roku (ceny z 2023) chodź nie znaczny odnotował sektor budownictwa (E) i usług rynkowych (I).

Kontynuacja w roku 2024 (trwającego w okresie lat 2021 - 2023) spadkowego trendu dla sumy ewaluacji > lub = 2, mocno oddziałujących na redukcję ryzyka przedsiębiorcy przechyliła się do zmniejszenia wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu (C) (zarówno w cenach z 1995 – Tabela 1, jak i cenach z 2023 roku – Tabela 2), mimo zmiany trendu na rosnący ogólnej sumy ewaluacji. Ponieważ zmiana trendu na wzrost sumy ewaluacji w 2024 roku jak wykazały badania lexometryczne była wynikiem przede wszystkim dużego wzrostu sumy ewaluacji > lub = 1, to jest słabo oddziałujących na redukcję ryzyka przedsiębiorcy, a jednocześnie wpływ regulacji redukujących ryzyko przedsiębiorcy na wzrost wolumenu produkcji w sektorze przemysłu przesunęła się w czasie o 2-3 lata jak wykazało wcześniej zestawianie wyników badań w długi okresie czasu (1995 – 2024).

Dodatkowo spadek wolumenu produkcji globalnej przemysłu w 2024 roku koreluje z wzrostem wyniku sumy ewaluacji ujemnych podnoszących ryzyko przedsiębiorcy, którego wzrost (w odróżnieniu od jego spadku) bardzo szybko (w tym samym roku) przekłada się na redukcję wolumenu produkcji w przemyśle (by ograniczyć koszty działalności), na co wskazuje zestawienie wyników badań dla lat 1995 – 2024.

Z czterech regulacji mocno oddziałujących na redukcję ryzyka przedsiębiorcy uchwalonych przez ustawodawcę w 2024 roku bezpośredni wpływ na wzrost wolumenu produkcji globalnej w przemyśle ma projekt tworzący ramy prawne przekazania do Funduszu Inwestycji Kapitałowych środków, które będą przeznaczone na dokapitalizowanie spółek

²⁰ Rachunki kwartalne PKB w latach 2020-2024

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5480/6/19/1/rachunki_kwartalne_produktu_krajowego_brutto_w_latach_2020-2024.pdf

odpowiedzialnych za produkcję amunicji, ale jego rezultat dla zmiany realnej wielkości wytwarzania nastąpi najwcześniej w przyszły roku, ponieważ inwestycje w technologie produkcji wymagają czasu.

Pośrednie i częściowo bezpośrednie oddziaływanie na wielkość realnej produkcji przemysłu wprowadza regulacja, która pozwoli na uruchomienie skutecznych instrumentów zwiększających bezpieczeństwo energetyczne gospodarstw domowych, w szczególności obywateli w największym stopniu narażonych na ubóstwo energetyczne a także co ważne w kontekście redukcji ryzyka dla szerokiego kręgu odbiorców będzie stanowić wsparcie dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Bezpośrednio redukując rosnące koszty energii dla produkcji małych i średnich przedsiębiorstw przemysłowych opartych w większości na zużyciu prądu i paliw gazowych i pośrednio przez wydatki obywateli w największym stopniu narażonych na ubóstwo, w których strukturze przeważają zakupy podstawowych produktów przemysłu przetwórczego. Jednak wpływ na realną wielkość produkcji będzie się bardziej sprowadzał do jej utrzymania niż wzrostu.

Dwie pozostałe ustawy o mocnym oddziaływaniu na redukcję ryzyka przedsiębiorcy, nie miały odniesienia do wpływu na realną wielkość produkcji globalnej sektora przemysłu w 2024 roku.

Natomiast z sześciu ustaw w roku 2024 o sumie ewaluacji ujemnych podnoszących ryzyko przedsiębiorstwa, trzy regulacje miały bezpośredni wpływ na ograniczenie wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu.

Pierwsza z tych regulacji zwiększając opłatę akcyzową na wyroby tytoniowe i im podobne (bardzo znacznie na wyroby im podobne) podnosi automatycznie ceny tych produktów, co ograniczy ich konsumpcję, obniżając popyt, który przesądza o realnej wielkości produkcji. Sekcja produkcji wyrobów tytoniowych i im podobnych ma znaczący udział w wolumenu produkcji globalnej sektora przemysłu przetwórczego. Z stąd można wnioskować iż regulacja bezpośrednio wpłynęła na spadek wolumenu produkcji globalnej w przemyśle w 2024 roku, a jej wpływ co ważne uwagi będzie się wzmacniał / nasilał w kolejnych latach przez działanie „akcyzowej mapy drogowej”.

Kolejna ustawa o sumie ewaluacji ujemnej czyli oddziałująca na wzrost ryzyka przedsiębiorcy, choć bardzo pożądana dla pracowników, dotycząca wprowadzenia uzupełniającego urlopu macierzyńskiego bezpośrednio wpływa na duże przedsiębiorstwa (kluczowe dla przemysłu ze względu efektów skali i kooperacje z podwykonawcami). Dla przedsiębiorstwa zwłaszcza działającego w sektorze przemysłu trwająca od 8 do 15 tygodni nieobecność pracownika (z powodu uzupełniającego urlopu macierzyńskiego) musi prowadzić do zatrudnienia na ten czas kolejnej osoby (co przy wysokiej specjalizacji zawodowej jest bardzo kosztowne, lub najczęściej w ogóle niemożliwe) lub ograniczenia realnej wielkości jego produkcji. Konieczne jest tu zaznaczyć że praca była i jest głównym czynnikiem delokalizacji przemysłu ze względu na ograniczenie jego realnej wielkości produkcji. Dlatego można wnioskować, że regulacja w 2024 roku wpływała bezpośrednio na spadek wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu.

Regulacje trzeciej ustawy oddziałującej na wzrost ryzyka przedsiębiorcy, dotyczące zapewnienia globalnego minimalnego poziomu opodatkowania międzynarodowych grup przedsiębiorstw oraz dużych grup krajowych w Unii Europejskiej w przypadku, której będą to określone jednostki dominujące zlokalizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (przede wszystkim jednostki dominujące najwyższego szczebla grup objętych zakresem ustawy). Objęty swym zasięgiem wpływu przed wszystkim realną wielkość produkcji przemysłowej korporacji mających jej lokalizacje w Polsce. A to mogło mieć bezpośrednie przełożenie na spadek wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu w 2024 roku. Jednak regulacja ta, co jest szczególnie ważne, wprowadza dla całego rynku, a najbardziej przemysłowego większą konkurencję i równe szanse dla wszystkich firm, dodatkowo z drugiej strony zwiększając

krajowe dochody. Z stąd (jest to duża szansa) w kolejnych latach przy utrzymaniu wzrostowego trendu sumy ewaluacji ustaw redukujących ryzyko przedsiębiorcy, a przede wszystkim o mocnym oddziaływaniu i braku ustaw o sumie ewaluacji ujemnej (podnoszących ryzyko) powinien wystąpić znaczący wzrost wolumenu produkcji globalnej przemysłu.

Przedstawiony wpływ poszczególnych ustaw (ewaluowanych jako oddziałujące na zmianę poziom ryzyka przedsiębiorcy) na realną wielkość wytwarzania przemysłu potwierdza korelacje wyników badań lexometrycznych z indeksem wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu.

W sektorze budownictwa (E) w 2024 roku wolumenu produkcji globalnej, które jest ściśle związane z indeksem wolumenu produkcji globalnej przemysłu (C), przy drugim z rzędu roku spadku dla sektora przemysłowego (Wykres 6.5), zaczęło spadać w cenach z 1995 roku (Tabela 1), choć rok do roku w cenach z 2023 roku osiągnęło delikatny wzrost (Tabela 2).

Wpływ ewaluowanych w 2024 roku ustaw dla zagadnienia redukcji ryzyka przedsiębiorcy na wolumenu produkcji globalnej budownictwa był bardzo zbliżony / podobny jak dla sektora przemysłu, gdzie realna wielkość produkcji koreluje z dłuższym trendem wyników sumy ewaluacji $>$ lub $= 2$ (Wykres 6.2) czyli o mocnym oddziaływaniu, oraz w krótkim czasie z wynikiem sumy ewaluacji $<$ lub $= (-1)$, to jest z regulacjami zwiększającymi ryzyko przedsiębiorcy (Wykres 6.3). Z tym, że z mniejszym natężeniem niż przemysł dla sumy ewaluacji ujemnych, ponieważ w odróżnieniu od zmniejszenia realnej wielkości produkcji w przedsiębiorstwie przemysłowym, nie można w krótkim czasie zatrzymać zakontraktowanej budowy.

Natomiast po raz pierwszy w całym badanym okresie (1995 – 2024) doszło w 2024 roku do wzrostu wolumenu produkcji globalnej ogółem (Total), czyli w całej gospodarce przy spadku wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu (C) i budownictwa (E) (Tabela 1 i Wykres 5 – gdzie dający do myślenia pewien wyjątek, stanowi szczytowy rok 2020 Pandemii Covid 19, kiedy na wskutek przecięwziętych wielu działań i środków osłonowych dla gospodarki wystąpił wzrost ogółem, przy spadku w przemyśle).

Wzrost indeksu wolumenu produkcji globalnej ogółem (dla całej gospodarki Polski) wobec tego musiał nastąpić przez jego wzrost w sektorach usług rynkowych i nierynkowych, które reprezentują bardzo różnorodny zakres działalności.

Na zwiększenie wolumenu produkcji globalnej sektorów usług rynkowych takich jak handel, hotele i gastronomia, transport, informacja i komunikacja, itd., oraz w sektorach usług nie rynkowych do których należą administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna wpływ miała stosunkowo bardzo duża do wszystkich regulacji uchwalonych przez ustawodawcę w 2024 roku liczba ustaw ewaluowanych w ramach zagadnienia redukcji ryzyka przedsiębiorcy (43 ustawy) o sumie ewaluacji $>$ lub $= 1$, czyli o słabym oddziaływaniu. Z stąd wynik sumy ewaluacji, który w 2024 roku zmienił trend na rosnący najbardziej koreluje z indeksem wolumenu produkcji globalnej ogółem (Wykres 6.5).

Z regulacji ewaluowanych jako mocno oddziałujące na redukcję ryzyka przedsiębiorcy, bezpośredni wpływ na zwiększenie realnej wielkości dostarczanych usług rynkowych miała ustawa redukująca ryzyko dla spółki „Poczta Polska Spółka Akcyjna” nieutrzymania płynności finansowej, oraz ograniczenie ryzyka utraty konkurencyjności.

Natomiast pośredni, ale również znaczący bezpośredni wpływ, szczególnie dla wzrostu realnej wielkości dostarczanych usług nierynkowych miała regulacja zwiększająca bezpieczeństwo energetyczne gospodarstw domowych, w której proponowane rozwiązania zwiększą również

bezpieczeństwo funkcjonowania niektórych podmiotów użyteczności publicznej wykonujących kluczowe role władz publicznych z zakresu polityki zdrowotnej, edukacyjnej i rodzinno-opiekuńczej. Zarazem, także co ważne w kontekście redukcji ryzyka przedsiębiorców dla szerokiego kręgu odbiorców będą stanowić wsparcie dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw, co bezpośrednio wpływa na realną wielkość dostarczanych usług rynkowych. Pośrednio mniejsze wydatki na energie gospodarstw domowych o najniższych dochodach powodują / umożliwiają im większy popyt na podstawowe usługi rynkowe, oraz nierynkowe.

Uchwalone w 2024 roku regulacje ewaluowane w badaniach lexometrycznych jako zwiększające ryzyko przedsiębiorcy o sumie ewaluacji $<$ lub $= (-1)$, których trend w tym roku okazał się być rosnący nie miały wpływu na realną wielkość dostarczanych usług rynkowych i nierynkowych co nie przekładało się na redukcje wolumenu produkcji globalnej ogółem (Total - Tabela 1 i 2).

Reasumując można wnioskować, że na wzrost wolumenu produkcji globalnej ogółem, to jest w całej gospodarce Polski w 2024 roku, przez jej znaczne przyrosty w sektorach usług rynkowych i nierynkowych miały wpływ regulacje ewaluowane w badaniach jako redukcja ryzyka przedsiębiorcy, wskazując największą korelację wolumenu produkcji globalnej ogółem z wynikami sumy ewaluacji za rok 2024.

Należy jednak zaznaczyć że wzrost wolumenu produkcji globalnej w całej gospodarce Polski, przy jego spadku w sektorach przemysłu i budownictwa, może nie być trwały, a jego utrzymanie być opłacone znacznie rosnącym deficytem wydatków budżetowych w kolejnych latach. Z stąd konieczność wprowadzenia przez ustawodawcę w jak najszybszym czasie regulacji mocno redukujących ryzyko przedsiębiorcy, mogących wpływać na wzrost realnej wielkości produkcji w przemyśle, przy categorycznym odstąpieniu od regulacji podnoszących ryzyko przedsiębiorcy, co powinno przełożyć się na zmianę trendu indeksu wolumenu produkcji globalnej w sektorach przemysłu i budownictwa na rosnący (utrwalając tendencje wzrostową indeksu produkcji globalnej ogółem, to jest całej gospodarki Polski w kolejnych latach).

Ostatnim zestawionym indywidualnie z wynikami badań lexometrycznych (ze w względu na jego fundamentalne znaczenia w gospodarce) jest sektor finansowy (I), którego indeks wolumenu produkcji globalnej nieznacznie spadł w roku 2024 (Wykres 6.6) przy malejącym wolumenu produkcji w cenach z roku 1995 (Tabela 1), mimo jego wzrostu rok do roku w cenach z 2023 roku (Tabela 2).

Spadkowy trend w 2024 roku (Wykres 6.6) indeksu wolumenu produkcji globalnej sektora usług finansowych (I) może zwiastować dłuższy trend spadkowy realnych wielkości produkcji w sektorach przemysłu (C) i budownictwa (E), które są najbardziej kapitałochłonne i gdzie duże inwestycje są kluczowe. Może też wskazywać świadczyć że wzrost wolumenu produkcji globalnej ogółem bazuje na rosnących wydatkach budżetowych (przy rosnącym ich deficycie wskazywać może na dług publiczny).

Zmiana w roku 2024 trendu na rosnący ustaw o sumie ewaluacji, które są $<$ lub $= (-1)$ (Wykres 3), czyli podnoszą ryzyko przedsiębiorców koreluje z spadkiem w tym samym czasie indeksu wolumenu produkcji globalnej sektora usług finansowych (Wykres 6.6 i Tabela 1), oraz ich znikomym wzrostem w 2024 roku względem roku poprzedniego w cenach z 2023 roku (Tabela 2). Mimo, że żadna z tych ustaw nie dotyczyła bezpośrednio sektora usług finansowych, to regulacje podnoszące ryzyko i niepewność osiągnięcia przez przedsiębiorcę zamierzonych wyników, czy celu obniżają momentalnie jego zdolność kredytową i podnosząc tym samym

ryzyko nie spłacenia kredytu, co natychmiast powoduje zmniejszenie realnej wielkości kreacji pieniądza przez system banków komercyjnych. Przez ten mechanizm wszystkie regulacje oddziałujące na wzrost ryzyka przedsiębiorcy będą zawsze natychmiastowo wpływać na obniżenie wolumenu produkcji globalnej w sektorze finansowym, mimo że nie jest on ich adresatem.

Dodatkowo trwający w 2024 roku trend spadkowy (już od roku 2022) sumy ewaluacji $>$ lub $=$ 2 (Wykres 6.2) mocno redukujących ryzyko przełożył się w tym roku na obniżenie kreacji pieniądza przez system banków komercyjnych.

Mimo iż wśród 4 regulacji mocno redukujących ryzyko w roku 2024, pojawiła się ustawa, której adresatem są banki komercyjne, mająca na celu obniżenie ryzyka dla działania banków-kredytodawców, pozwalając instytucjom kredytowym zastosować kompleksową strategię, aby wyegzekwować należności z tytułu nieobsługiwanych kredytów. Regulacja umożliwia instytucjom kredytowym skuteczniejsze radzenie sobie z kredytami, które stają się nieobsługiwane, przez poprawę warunków do sprzedaży kredytu osobom trzecim; zapewnia prawo podmiotu obsługującego kredyty do prowadzenia działalności transgranicznej, oraz przewidzieć nadzór nad nimi, co przekłada się to na dużą redukcję ryzyka związanego z nieobsługiwaniem kredytami, umożliw także większą przewidywalność instrumentów i zasobów finansowych w działalności banków. Redukuje ona ryzyko w pewnych zakresach finansów samych banków i zwiększa przewidywalność zachowania płynności finansowej banku, co wpłynie jedynie na potencjalną możliwość zwiększenia wielkości kreacji pieniądza przez system bankowy (w dodatku dopiero w okresie paru lat). Realna wielkość kreacji pieniądza przez banki zależy przede wszystkim od poziomu ryzyka osiągnięcia przez przedsiębiorcę zamierzonych wyników i celu prowadzonej działalności gospodarczej. Z drugiej strony możliwość sprzedania nieobsługiwanych kredytów może budzić pewne obawy u kredytobiorców, szczególnie dużych kredytów z zastawem hipotecznym co obniży popyt na usługi kredytowe. Z stąd mimo że regulacja skierowana jest bezpośrednio do banków nie wpływała ona w 2024 roku na wzrost indeksu wolumenu produkcji globalnej usług finansowych. Reasumując na kreację pieniądza przez system bankowy natychmiastowo oddziałuje wzrost ryzyka przedsiębiorcy, co wyjaśnia w roku 2024 największą korelację wolumenu produkcji globalnej sektora usług finansowych z wynikami ujemnych ewaluacji (zwiększających ryzyko przedsiębiorcy), natomiast wpływ redukcji ryzyka bardziej związany jest z jego dłuższym trendem wyników ewaluacji o mocnym oddziaływaniu. Z stąd w roku 2024 zmiana trendu na rosnący sumy ewaluacji ogółem redukujących ryzyko nie przełożyła się na wzrost indeksu, wolumenu produkcji globalnej w sektorze usług finansowych (Wykres 6.6 i Tabela 1), z możliwym jedynie wpływem na niewielki wzrost wolumenu produkcji systemu bankowego w cenach z roku 2023 w stosunku do roku poprzedniego (Tabela 2).

Podsumowanie Podsumowanie zestawienia wyników badań ewaluacyjnych za 2024 rok z realną wielkością produkcji w gospodarce Polski.

Uprawnia do przyjęcia, że stosunkowa bardzo duża liczba ustaw wykazana w analizie lexometrycznej za 2024 rok, jako regulacje oddziałujące na redukcję ryzyka przedsiębiorcy (do liczby wszystkich ustaw odnoszących się do tego zagadnienia) przekłada się / wpływa na wzrost wolumenu produkcji globalnej ogółem, to jest w całej gospodarce Polski w roku 2024. A zmiana trendu na rosnący sumy ewaluacji redukujących ryzyko przedsiębiorcy koreluje w roku 2024 z przełamaniem trendu na wzrost indeksu produkcji globalnej ogółem. Z tym, że wystąpienie rosnącego trendu w 2024 roku produkcji globalnej ogółem kształtowane było przez wzrost indeksu wolumenu produkcji w sektorze usług rynkowych i nierynkowych, na który wyraźny, bezpośredni jak i pośredni wpływ miały 2 regulacje z 4 ewaluowanych w 2024 roku jako mocno oddziałujące na redukcję ryzyka przedsiębiorcy. Dodatkowo rosnąc

wolumenu produkcji w sektorach usług koreluje w roku 2024 z wynikiem sumy ewaluacji, które są już $>$ lub $= 1$, to jest słabo oddziałujące na redukcje ryzyka przedsiębiorcy.

Natomiast spadkowy trend sumy ewaluacji $>$ lub $= 2$, czyli mocno redukujących ryzyko przedsiębiorcy trwający od roku 2021 przełożył się w 2024 roku na kontynuację spadku indeksu wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemysłu z roku poprzedniego i zmianę trendu na spadek indeksu wielkości realnej produkcji w sektorze budownictwa. Zmiana realnych wielkości wytwarzania w przemyśle w 2024 roku koreluje z sumą ewaluacji ujemnych ustaw zwiększających ryzyko przedsiębiorcy, gdzie 3 regulacje z 6 ewaluowanych w roku 2024 miały wyraźny bezpośredni wpływ na ograniczenie wolumenu produkcji globalnej w sektorze przemyśle.

Wyniki sumy ewaluacji $<$ lub $= (-1)$, to jest podnoszących ryzyko i niepewność przedsiębiorcy osiągnięcia przewidywanych przez niego wyników i celu działań gospodarczych korelowały najbardziej wyraźnie w 2024 roku z wolumenu produkcji globalnej w sektorze usług finansowych. Natomiast przyjęta w roku 2024 ustawa z 4 regulacji uchwalonych przez ustawodawcę o mocnym oddziaływaniu na redukcje ryzyka przedsiębiorcy, której adresatem były banki komercyjne nie przekłada się na wzrost realnej wielkości kreacji pieniądza przez system bankowy w tym roku. Gdzie indeks wolumenu produkcji globalnej usług finansowych jest bardziej skorelowany z spadkowym trendem sumy ewaluacji mocno redukujących ryzyko przedsiębiorcy.

Zaprezentowane i omówione w raporcie zagadnienie redukcji ryzyka przedsiębiorcy za rok 2024, oraz zestawienie wyników analizy lexometrycznej z zmianami realnej wielkości produkcji finalnej w gospodarce Polski w okresie 1990 – 2024, wskazuje konieczność i nakreśla kierunek, oraz zakres weryfikacji wyników badań lexometrycznych z realnymi zmianami wielkości działalności gospodarczej w Polsce.

Przedstawiony raport za rok 2024 (posłuży) jest prologiem do rozpoczęcia (dalszych) analiz wyników badań lexometrycznych z podstawowymi miernikami ekonomicznymi, to znaczy odpowiedzi na pytanie, czy analiza lexometryczna tłumaczy stylizowane fakty²¹ występujące w gospodarce Polski (tak jak w przypadku weryfikacji teorii ekonomii).

²¹ Stylizowane fakty, to jest mierzalne dane gospodarcze, oraz mierniki ekonomiczne opracowywane i dostarczane przez urzędy statystyczne – GUS, czy Eurostat.